

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

دانشکده توانبخشی

چارچوب طراحی طرح دوره «روانپزشکی کودک و نوجوان»

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارایه دهنده درس: روانپزشکی

عنوان درس: روانپزشکی کودک و نوجوان

کد درس: 16

نوع و تعداد واحد: 2 واحد نظری

نام مسؤول درس: دکتر محمد عفت پناه

مدرس / مدرسان: دکتر محمد عفت پناه

پیش نیاز/همزمان: روانشناسی رشد و تکامل

رشته تحصیلی: گفتاردرمانی

مقطع تحصیلی: کارشناسی

نیمسال: اول

اطلاعات مسؤول درس:

رتبه علمی: دانشیار

رشته تخصصی: فوق تخصص روانپزشکی کودک و نوجوان

محل کار: بیمارستان امام خمینی - مرکز طبی کودکان

تلفن تماس: 09123787394

نشانی پست الکترونیک: m-effatpanah@tums.ac.ir

توصیف کلی درس (انتظار می‌رود مسؤؤل درس ضمن ارائه توضیحاتی کلی، بخش‌های مختلف محتوایی درس را در قالب یک یا دو بند، توصیف کند):

- 1) اختلالات روانپزشکی بزرگسالان
- 2) اختلالات روانپزشکی کودکان و نوجوانان

اهداف کلی / محورهای توان‌مندی:

اهداف کلی آموزشی بخش روانپزشکی بیمارستان ضیائیان و اهداف اختصاصی در سه حیطة
1- مهارت (Skill) 2- منش (Attitude) و 3- دانش (Knowledge)، به شرح ذیل می‌باشد:

❖ اهداف کلی:

- آشنایی با مفاهیم کلی اختلالات روانپزشکی و بهداشت روان جهت کار به عنوان گفتاردرمانگر
- آشنایی و آموزش برقراری ارتباط صحیح و مناسب با بیمار
- آموزش نحوه صحیح مصاحبه روانپزشکی و اخذ شرح حال روانپزشکی مرتبط با گفتاردرمانگران
- آموزش اصول اولیه اختلالات روانپزشکی عمده مرتبط با گفتاردرمانگران
- آشنایی با معاینه، تشخیص و تشخیص‌های افتراقی اختلالات روانپزشکی مرتبط با گفتاردرمانگران
- آشنایی و آموزش اصول اولیه دارو درمانی روانپزشکی مرتبط با گفتاردرمانگران

اهداف اختصاصی/ زیرمحورهای هر توان‌مندی: (توانمندیهای دوره کارشناسی گفتار درمانی: 1. مهارت‌های بالینی

2. مهارت برقراری ارتباط، 3. مراقبت بیمار (تشخیص، درمان، بازتوانی)، 4. پیشرفت فردی و فراگیری مستمر، 5. تعهد حرفه‌ای، اخلاق و حقوق پزشکی، 6. مهارت تصمیم‌گیری، استدلال و حل مسئله، 7. ارتقای سلامت و پیشگیری)

پس از پایان این درس انتظار می‌رود که فراگیر:

اهداف اختصاصی:

حیطه مهارت

الف) هدایت یک جلسه ویزیت و مصاحبه روانپزشکی

- کسب توانایی اخذ شرح حال از بیمار و همراه وی و اجرای صحیح آن.
- استفاده از سوال های متنوع: مستقیم، باز (Open ended) ، پیگیری و خلاصه نمودن اطلاعات.
- در میان گذاشتن اطلاعات بنا بر مورد با بیمار یا همراه مورد اعتماد بیمار.

*** اطمینان از این مورد که بیمار یا در صورت لزوم همراه بیمار، تشخیص و نحوه درمان را متوجه شده اند و فرصت سوال پرسیدن دارند.

*** شرکت در ارائه راهنمایی های مقدماتی در هنگام ویزیت یا ترخیص از بخش به عنوان جزئی از کارکنان حوزه سلامت.

*** هدایت یک ویزیت و معاینه برای یک وضعیت خاص:

- اخذ شرح حال کامل از بیماران سایکوتیک
- اخذ شرح حال کامل از بیماران افسرده
- اخذ شرح حال کامل از بیماران اختلال اضطرابی
- اخذ شرح حال کامل از بیماران مانیک دپرسیو
- اخذ شرح حال کامل از بیماران سالمند مراجعه کننده به درمانگاه روانپزشکی
- اخذ شرح حال کامل از بیماران کودک و نوجوان مراجعه کننده به درمانگاه روانپزشکی
- آشنایی با اخذ شرح حال کامل از بیماران دارای اعتیاد به سوء مصرف مواد
- آشنایی با تجویز نسخه دارویی بیمار مبتلا به ADHD
- آشنایی با اداره بیمار با افکار خودکشی
- آشنایی با اجرای پروتوکل ترک سیگار

ب) انجام معاینه فیزیکی و بررسی MSE

کسب مهارت در انجام MSE

کسب مهارت و انجام معاینات لازم برای بیماران خاص که نیاز به معاینه فیزیکی بنا بر تشخیص استاد مربوطه دارند.

ج) کسب مهارت های ثبت و برقراری ارتباط شفاهی

تهیه یک گزارش مکتوب از شرح حال و معاینه بیمار

گزارش باید:

- مشخص کننده شکایت اصلی باشد.
- روند شکل گیری بیماری حاضر (Present illness) را با زمانبندی صحیح توصیف کند.

- تاریخچه قبلی را با تاکید روی مواردی که در روانپزشکی الزامی می باشد مشخص نماید، شامل:

** ثبت موارد مربوط به دوران تولد و پیش از تولد

** ثابته بیماری های همراه یا اختلالات روانپزشکی همراه

** سابقه دارویی بیمار

- توصیف محورهای پنج گانه بیمار

- تهیه Problem list .

- ذکر Plan برای ارزیابی و درمان هر مشکل .

- ذکر Plan برای پیگیری و ارزیابی درمان هر مشکل .

د) کسب توانایی حل مشکل (Problem solving)

- تهیه فهرستی از تشخیص های افتراقی

- تهیه فهرستی از تشخیص های افتراقی برای تک تک مشکلات و یا گروهی از آنها که به نظر می رسد به یکدیگر مرتبط باشند.

- استفاده مناسب از تست های آزمایشگاهی جهت تایید یا رد تشخیص احتمالی بیماری مورد نظر.

- بتواند imaging مربوط به بیماران روانپزشکی را تفسیر نماید.

- استفاده مناسب از تست های روانشناختی جهت تایید یا رد تشخیص احتمالی بیماری مورد نظر.

- استفاده صحیح از مشاوره های مختلف در مدیریت بیمار

حیطه منش

دانشجو باید واجد منش خاص مورد انتظار برای یک درمانگر باشد. به طور اختصاصی فراگیر لازم است موارد زیر را دارا باشد:

- ملاحظت و شفقت.

- تعهد به کار کردن و یادگیری.

- الزام به رعایت قوانین.

- پایبندی به اخلاق.

- حساسیت به موازین فرهنگی و شرعی.

- اشتیاق به مراقبت از بیمار.
- توانایی برای کار گروهی.
- واجد مهارت‌های برقراری ارتباط.
- تعهد به اصول پیشگیری از بیماریها.
- احترام به بیمار، اعضای خانواده و سایر کارکنان حوزه سلامت.
- احترام به نظرات سایرین.

حیطه دانش

در پایان دوره، فراگیر باید بتواند:

- 1- اصول اولیه رابطه درمانگر و بیمار را بیان نماید
- 2- اصول اولیه اخذ شرح حال روانپزشکی را بیان نماید
- 3- مراحل یک مصاحبه روانپزشکی را بیان نماید.
- 4- مراحل MSE را بیان نماید.
- 5- در زمینه اختلالات شبه جسمی و تجزیه ای:
  - ❖ اختلالات شبه جسمی را نام برده و توضیح دهد.
  - ❖ اختلالات جسمانی را تعریف نماید.
  - ❖ اختلالات تبدیلی را توضیح دهد.
  - ❖ اختلالات بدشکلی بدن را توضیح دهد.
  - ❖ اختلالات خود بیمار انگاری و روش برخورد با آن را بیان دارد.
  - ❖ اختلال تجزیه ای و اختلال درد را توضیح دهد.
  - ❖ اختلال تبدیلی را از سایر اختلالات مشابه افتراق دهد.
  - ❖ درمان اختلالات حاد را بیان دارد.
  - ❖ اختلال ساختگی را شرح دهد
  - ❖ اختلال ساختگی و شبه جسمی و تمارضی را از هم افتراق دهد.
- 6- اختلال اضطرابی در بزرگسالان :
  - ❖ انواع اختلالات اضطرابی را نام برده و اضطراب طبیعی را از اضطراب بیمارگونه افتراق دهد.
  - ❖ اختلال پانیک را توضیح دهد و نحوه برخورد با آن را بیان دارد.

- ❖ اختلال هراس را از اختلال ارگانیک تولید کننده هراس افتراق دهد.
- ❖ اختلال اضطراب منتشر را تعریف نموده و اقدامات دارویی و غیر دارویی مرتبط با آن را توضیح دهد.
- ❖ اختلال استرس پس از سانحه را توضیح دهد.
- ❖ اختلال فوبیای اضطرابی و فوبی اجتماعی را افتراق دهد.
- ❖ اختلال وسواس جبری و نحوه برخورد با آن را توضیح دهد.

7- اختلالات شخصیت :

- ❖ تعریف شخصیت سالم را بیان نماید.
- ❖ طبقه بندی و اپیدمیولوژی اختلالات شخصیت را بیان دارد.
- ❖ اختلال شخصیت و سبب شناسی آن را توضیح دهد.
- ❖ طرح درمانی اختلالات شخصیت را توضیح دهد.
- ❖ شخصیت سالم را از اختلال شخصیت افتراق دهد.
- ❖ پیش آگهی اختلال شخصیت را توضیح دهد.

8- دلیریم، دمانس و سایر اختلالات شناختی:

- ❖ دلیریوم و دمانس را تعریف نماید و علل آن را توضیح دهد و نیز علائم و نشانه های آنها را تشخیص دهد.
- ❖ افتراق مابین دمانس، سودودمانس و دلیریوم را توضیح دهد و تشخیص های افتراقی را ذکر نماید.
- ❖ سیر و پیش آگهی و نحوه بررسی و درمان دمانس و دلیریوم را توضیح دهد.
- ❖ سندرم های شناختی ناشی از سایر علل روانپزشکی و جسمانی را تشخیص دهد.
- ❖ سندروم های نورولوژیک را تشخیص دهد.

9- روانپزشکی اطفال

- ❖ انواع اختلالات روانپزشکی اطفال را تشخیص دهد و ارزیابی نماید.
- ❖ اختلال سلوک و اختلال بی اعتنایی مقابله ای را تشخیص دهد.
- ❖ عقب ماندگی ذهنی را تشخیص دهد.
- ❖ اختلال کمبود توجه و بیش فعالی را تعریف نماید و آن را از سایر وضعیت ها افتراق داده و نحوه درمان را بداند.
- ❖ اختلال دفعی اطفال را تشخیص دهد.

10- اختلال خواب و خوردن

- ❖ مراحل خواب را نام برده و انواع اختلالات خواب را به همراه طبقه بندی آن شرح دهد.
- ❖ درمان بی خوابی را بداند.

❖ اختلال بی‌اشتهایی عصبی و پرخوری عصبی را تعریف کند، تشخیص دهد و درمان آن را بیان نماید.

11 اورژانس های روانپزشکی

❖ اورژانس های روانپزشکی را تشخیص دهد، ارزیابی نماید.

❖ اداره بیمار با افکار خودکشی یا دگر کشی.

❖ ارزیابی خطر خودکشی در بیماران را بداند.

12 اسکیزوفرنی

❖ تعریف، اپیدمیولوژی و اتیولوژی اختلال اسکیزوفرنی

❖ ارزیابی و درمان بیمار مبتلا به اسکیزوفرنی

13 اختلالات خلقی

❖ اختلال افسردگی و انواع آن را شرح دهد.

❖ تعریف مانیا و هیپومانیا را بداند

❖ اختلال افسردگی دوقطبی را تشخیص دهد و تشخیص های افتراقی آن را بداند.

❖ اتیولوژی، سیر و پیش آگهی اختلالات خلق را بداند.

❖ نحوه درمان اختلالات خلق و شرایط ارجاع بیمار خلقی به روانپزشک را بداند.

14 اختلالات هذیانی و سایکوز ها

❖ تعریف، تشخیص و انواع اختلالات هذیانی را بداند.

❖ اختلالات هذیانی را از سایر اختلالات سایکوتیک تشخیص دهد.

❖ نحوه برخورد درمان اختلالات هذیانی را شرح دهد.

15 اختلالات جنسی

❖ انواع انحرافات جنسی را بشناسد.

❖ اختلال هویت جنسی و اختلال عملکرد جنسی را شرح و تشخیص دهد.

❖ نحوه درمان اختلالات جنسی را شرح دهد.

16 اسکیزوفرنی

❖ تغییرات فیزیولوژیک و روانشناختی در سالمندی را شرح دهد.

❖ اتیولوژی، اپیدمیولوژی، علائم و نشانه های بیماری های روانی در سالمندان را بداند.

❖ تشخیص افتراقی و نحوه برخورد و درمان اختلالات روانی شایع در سالمندان.

17 اختلالات روانی ناشی از مصرف الکل و سایر مواد مخدر و روانگردان

❖ اتیولوژی، اپیدمیولوژی و علائم و نشانه های سوء مصرف مواد و الکل را بداند.

- ❖ سیر و پیش آگهی و نحوه تشخیص و درمان سوء مصرف و وابستگی به مواد را بدانند.
- ❖ نحوه اجرای پروتوکل ترک سیگار را شرح دهد.

18 درمان های روانشناسی

- ❖ اصول کلی رفتار درمانی را بدانند.
- ❖ اصول کلی گروه درمانی، زوج درمانی و خانواده درمانی را بدانند.

19 درمان های دارویی و غیر دارویی

- ❖ تقسیم بندی داروهای روانپزشکی را بیان کند.
- ❖ مکانیسم اثر داروها و تداخلات دارویی و عوارض جانبی داروها را بیان کند.
- ❖ نحوه تنظیم دوز و تجویز دارو را شرح دهد.
- ❖ سایر درمان های فیزیکی مثل ECT را بشناسد.

رویکرد آموزشی^۱:

□ ترکیبی^۳

□ حضوری

□ مجازی^۲

روش های یاددهی - یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد مجازی

- آفلاین
- آنلاین
- ترکیبی (آفلاین، آنلاین)
- کلاس وارونه
- یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال
- یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر سناریوی متنی
- یادگیری مبتنی بر مباحثه در فروم
- سایر موارد (لطفاً نام ببرید): سخنرانی

رویکرد حضوری

- سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)

1. Educational Approach

2. Virtual Approach

3. Blended Approach: Blended learning is an approach to education that combines online educational materials and opportunities for interaction online with traditional place-based classroom methods.

- بحث در گروههای کوچک
- ایفای نقش
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری مبتنی بر سناریو
- استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط هم‌تایان)
- یادگیری مبتنی بر بازی

تقویم درس:

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	رفرنس	نام مدرس/ مدرسین
1	شرح حال و معاینه روانپزشکی	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر عفت پناه
2	طبقه بندی بیماران روانپزشکی	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر عفت پناه
3	بررسی های آزمایشگاهی و تصویربرداری مغزی در روانپزشکی	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر عفت پناه
4	اختلالات سایکوتیک	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
5	اختلالات خوردن	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
6	اختلالات خواب	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
7	اختلالات خلقی	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
8	اختلالات شخصیتی	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
9	اختلالات اضطرابی 1	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
10	اختلالات اضطرابی 2	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
11	اختلالات روان تنی	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
12	روانپزشکی کودک 1	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
13	روانپزشکی کودک 2	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
14	خودکشی	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
15	دارو درمانی	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه
16	اختلالات سومصرف مواد	محتوای الکترونیکی درس	آخرین چپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	رفرنس	نام مدرس/ مدرسین
17	رفع اشکال -	پرسش و پاسخ- آنلاین	آخرین چاپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چاپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک	دکتر محمد عفت پناه

وظایف و انتظارات از دانشجو:

منظور وظایف عمومی دانشجو در طول دوره است. وظایف و انتظاراتی نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس¹

1- انجام تکالیف موردی

2- مشارکت فعال در پرسش و پاسخ

روش ارزیابی دانشجو:

- ارزیابی تکوینی و تراکمی
- آزمون آخر ترم تشریحی و تستی - نمره کاردر کلاس (بررسی تکالیف - میزان مشارکت فعال)
- سهم ارزشیابی هر روش در نمره نهایی دانشجو: 60 درصد تراکمی - 40 درصد تکوینی

ارزیابی تکوینی (سازنده)²: ارزیابی دانشجو در طول دوره آموزشی با ذکر فعالیت‌هایی که دانشجو به طور مستقل یا با راهنمایی استاد انجام می‌دهد. نظیر:

- 1- تهیه موارد میدانی طبق درخواست در پایان درس
- 2- جستجو در منابع و تنظیم نتایج جستجو طبق درخواست در پایان درس

ارزیابی تراکمی (پایانی)³: ارزیابی دانشجو در پایان دوره است که می‌تواند شامل سوالات تستی و تشریحی باشد.

منابع:

الف) کتب: آخرین چاپ روانپزشکی آکسفورد - آخرین چاپ دستنامه روانپزشکی بالینی کاپلان و سادوک.

1. این وظایف مصادیقی از وظایف عمومی هستند و می‌توانند در همه انواع دوره‌های آموزشی اعم از حضوری و مجازی، لحاظ گردند.

2. Formative Evaluation
3. Summative Evaluation